

Aan de woordvoerders asielbeleid in vaste commissie voor Justitie en
Veiligheid in de Tweede Kamer

VluchtelingenWerk Nederland
Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

Datum 17 juni 2022
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland t.b.v. het commissiedebat
Vreemdelingen- en asielbeleid 22 juni 2022
Ons kenmerk O.2.2.22-046.MK

Geachte woordvoerders,

Ten behoeve van het debat vreemdelingen- en asielbeleid van woensdag 22 juni a.s. wil VluchtelingenWerk Nederland graag uw aandacht vragen voor de lange wachttijden bij de IND, de voortdurende opvangcrisis in Nederland en de situatie van Oekraïense vluchtelingen. Wij hopen dat u onze suggesties kunt gebruiken in het debat met de staatssecretaris.

Genoemde uitdagingen kunnen niet los van elkaar worden gezien. De lange wachttijden bij de IND en het gebrek aan capaciteit bij zowel de IND als het COA zijn één van de hoofdoorzaken van de opvangcrisis. De opvang van Oekraïense vluchtelingen vindt plaats in diezelfde gemeente waar andere vluchtelingen worden opgevangen – regelmatig zijn dit nu ook dezelfde locaties. Het is hoog tijd om deze problematiek in samenhang te bezien en met structurele lange termijn oplossingen te komen.

Wanhoop door lange wachttijden bij de IND

VluchtelingenWerk maakt zich grote zorgen over de oplopende wachttijden bij de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND). Op dit moment liggen er maar liefst 25.985 asielaanvragen op de plank om beoordeeld te worden.¹ Dit aantal is nóg hoger dan ten tijde van de speciale taskforce bij de IND begin 2020 toen er maximaal 20.395 asielaanvragen open stonden. Destijds waren er enorme wachttijden ontstaan, waardoor sommige asielzoekers wel tot twee of drie jaar moesten wachten voordat hun aanvraag überhaupt in behandeling werd genomen. Ook nu ontbreekt het weer volledig aan perspectief bij vluchtelingen die in overvolle opvanglocaties verblijven en niet weten wanneer de IND naar hun vluchtverhaal luistert. De meeste van hen komen uit Syrië, Afghanistan, Jemen en Turkije.

Ondanks alle inzet van de speciale taskforce die in 2020 bij de IND werd opgericht om 15.000 achterstallige asielaanvragen weg te werken, is er nu weer een nieuwe wachtrij ontstaan. Van 6.000 eerste asielaanvragen is de wettelijke termijn van 6 maanden verlopen. Dat is ruim een derde van alle eerste asielaanvragen. Begin dit jaar was 92% van de eerste asiel aanvragen nog binnen de beslistermijn beoordeeld. In een half jaar tijd is dat gezakt naar 64%. Eerder schafte de voorganger van Van der Burg, Ankie Broekers-Knol, de zogeheten dwangsommen af waarmee vluchtelingen de IND kon dwingen hun aanvraag in behandeling te nemen. De

¹ [Persons subject of asylum applications pending at the end of the month by citizenship, age and sex - monthly data \(rounded\)](#)
[MIGR_ASYPCNTZM_custom_2933906] – dit gaat om alle asielaanvragen – inclusief eerste, herhaalde en nareisaanvragen.

voormalig staatssecretaris op haar beurt beloofde dat in het vervolg de IND op tijd asielaanvragen zou afhandelen.

De gevolgen van deze problemen bij de IND zijn voelbaar in de opvang. Dagelijks spreekt VluchtelingenWerk wanhopige vluchtelingen die niet weten waar zij aan toe zijn en wanneer de IND hen van informatie gaat voorzien. In Leeuwarden bijvoorbeeld verblijven honderden vluchtelingen al ruim een halfjaar in een goederen hal met stapelbedden met schotjes daartussen. Vrijwel geen enkele asielzoeker hier heeft nog een gesprek met de IND gehad.² VluchtelingenWerk ziet dat steeds meer asielzoekers worstelen met mentale problemen door de uitzichtloze situatie. Zij hebben het gevoel letterlijk en figuurlijk in een donkere tunnel zonder perspectief te moeten leven. Vragen via telefoon of mail worden niet of heel laat beantwoord door de IND. Vluchtelingen vrezen vergeten te worden.

In 2021 vroegen gemiddeld 3.051 mensen per maand asiel aan in Nederland, tot nu toe zijn dat er in 2022 3.208 per maand. Het aantal aanvragen is dus niet substantieel hoger. Naar de precieze oorzaak van deze grote achterstanden is het dan ook gissen. De coronapandemie is inmiddels meer dan twee jaar onder ons. De 15.000 zaken van de taskforce die versneld behandeld zijn vonden ook plaats in corona tijd en hebben zoals verwacht geleid tot meer gezinsherenigingszaken. Het kabinet gaf aan hierop voorbereid te zijn. Ook zou het personeel dat voor de taskforce werd ingezet aan worden gehouden en wordt er door dit nieuwe kabinet structureel extra budget vrijgemaakt voor de asielketen.

VluchtelingenWerk vraagt de staatssecretaris om snel werk te maken van voldoende capaciteit en middelen bij de IND om alle asielaanvragen zorgvuldige en tijdig te behandelen. De lange wachttijden zijn funest voor de gezondheid van mensen en zeer slecht voor een goede integratie start in Nederland. Daarnaast is meer en heldere communicatie aan asielzoekers over de timing van hun asielprocedure en over het moment dat ze aan de beurt zijn van groot belang. Er moeten nu echt structurele oplossingen komen bij de IND om orde en rust te krijgen in de asielketen. Als stevige maatregelen uitblijven zal de opvangcrisis zich alleen nog maar verheven. De druk op de opvang zal dan alleen maar groter worden omdat er steeds meer en langer asielzoekers wachten op een beoordeling door de IND.

Asielopvangcrisis in Nederland: maatregelen korte termijn

De situatie in de opvang verergert met de dag. In het aanmeldcentrum Ter Apel moeten nu keer op keer mensen de nacht doorbrengen op stoelen. Deze week moest het Rode Kruis tenten neer zetten om te voorkomen dat mensen op straat sliepen, om vervolgens te constateren dat de toegang tot basisvoorzieningen als water en voedsel ontbrak.³ Inmiddels heeft het Rode Kruis, begrijpelijkerwijs aangekondigd zich genoodzaakt te voelen om de tenten weer weg te halen omdat er onder deze omstandigheden geen menswaardige opvang geboden kan worden. De verwachting is dat de situatie de komende dagen verder zal verslechteren. Het falende opvangbeleid heeft ertoe geleid dat er weer crisisnoodopvang in onder andere sporthallen door de veiligheidsregio's moet worden ingezet. De capaciteitsproblemen in de opvang zijn zo groot dat asielzoekers die in de crisisnoodopvang

² <https://nos.nl/nieuwsuur/artikel/2431965-asielzoekers-in-leeuwarden-uiten-hun-onvrede-over-situatie-noodopvang>

³ <https://www.rodekruis.nl/nieuwsbericht/dit-kan-zo-niet-langer-geen-eten-drinken-en-slaapplek-voor-asielzoekers-in-ter-apel/>

worden geplaatst weer worden doorgeplaatst naar andere crisisnoodopvang. Waar crisisnoodopvang dus in principe beperkt is tot 2 weken, omdat dit simpelweg een te slechte vorm van opvang is, ontstaat er nu een keten van locaties met slechte omstandigheden waarnaartoe asielzoekers door worden geplaatst. We zien dat betrokken partijen zoals het ministerie en het COA hard werken om de situatie op te lossen, maar constateren ook dat dit niet lukt en dat er mandaat en mogelijkheden tot regie ontbreken.

Op 3 maart jl. bracht VluchtelingenWerk de [tweede quickscan noodopvang](#) uit en sloeg alarm over het al maandenlange schadelijke verblijf van kinderen in grootschalige hallen en tenten. Het is nu juni en die kinderen zitten daar nog. Het aantal noodopvangplekken van toen 7.000 plekken is verder toegenomen naar ruim 9.000 plekken. Dat er meer structurele goede opvangplekken moeten komen is evident maar voor nu is het essentieel dat alle mogelijkheden om op korte termijn de druk op de opvang te verminderen met urgentie moeten worden ingezet.

Versnelling huisvesting vergunninghouders/statushouders

Recente [cijfers](#) laten zien dat de meeste gemeenten hun uiterste best doen om aan de taakstelling voor de huisvesting van vergunninghouders te voldoen. De taakstelling voor het eerste halfjaar wordt dan ook gehaald. In de Landelijke Regietafel Migratie en Integratie (LRT) is echter afgesproken⁴ dat daarnaast ook het resterende deel van de eerder opgelopen achterstand voor 1 juli a.s. moet worden ingehaald, maar dat wordt helaas niet volledig gehaald.

Grote gezinnen

Eén van de problemen voor gemeenten is de huisvesting van grote gezinnen. Hiervoor heeft korte tijd een speciale (financiële) [regeling](#) bestaan, waarvoor onder gemeenten zeer veel animo bestond. In plaats van het continueren en uitbreiden van deze regeling, is echter besloten deze eerst te evalueren. Verder ontvangt VluchtelingenWerk signalen dat statushouders wachten op gezinsleden die onnodig in de opvang verblijven, omdat de referent juist is gehuisvest in een passende woning voor een gezin. Dit lijkt te wijten aan administratieve problemen.

VluchtelingenWerk doet een dringende oproep voor een zo spoedig mogelijke continuering en uitbreiding van de regeling voor de huisvesting van grote gezinnen. Daarnaast adviseert VluchtelingenWerk om in de opvang extra aandacht te besteden aan de registratie van bewoners, omdat dit o.a. onnodige vertraging in de huisvesting kan voorkomen.

Afgezien van het reguliere huisvesten van statushouders bestaan er meer mogelijkheden om mensen uit de opvang (tijdelijk) elders onder te brengen die beter kunnen worden benut en zo meer opvangplekken kunnen vrijmaken.

Stimuleren gebruik logeeregeling

In juli 2020 werd [bekend](#) dat de logeeregeling uit 2015 zou worden verlengd en uitgebreid. Met deze regeling kunnen vluchtelingen die in de opvang wachten op huisvesting in een

⁴ [Brief](#) van 19 november 2021 'Gezamenlijke opgave opvang en huisvesting vergunninghouders'.

gemeente, voor een periode van drie maanden (die verlengd kan worden) logeren bij familie, vrienden of een (Nederlands) gastgezin⁵. Uit onderzoek (2019) van het Verweij-Jonker Instituut blijkt dat “*Statushouders die logeren profiteren sterk van de (praktische) steun bij het wegwijs worden in Nederland. Statushouders die logeren bij familie of vrienden profiteren daarnaast van de ervaringen en ervaringskennis van hun naasten, die zich doorgaans zelf recent in Nederland hebben gevestigd*” (pag. 3). En “*Statushouders die logeren bij familie of vrienden ervaren rust, geborgenheid en veiligheid bij hun naasten*” (pag. 66). Er heeft echter geen publicatie van een nieuwe logeerregeling plaatsgevonden. Navraag bij het ministerie leert dat het hier gaat om “soft beleid van het COA zelf. Deze is niet in een daadwerkelijke (ministeriële) regeling vervat”⁶

Volgens ons kan het logeren – juist ook bij familie of vrienden – een niet te verwaarlozen bijdrage leveren aan het verminderen van de druk op de opvang. Uit de praktijk horen we dat momenteel veel vergunninghouders in de opvang verblijven die graag bij familie of vrienden zouden willen en kunnen logeren, maar die van het COA te horen krijgen dat dit niet mogelijk is omdat zij dan hun begeleiding naar huisvesting zouden verliezen. Volgens de informatie op de [website](#) van het COA is logeren bij zowel een gastgezin als bij familie of vrienden nog steeds mogelijk.

VluchtelingenWerk pleit voor het alsnog publiceren van een ministeriële regeling voor het logeren, zodat alle vergunninghouders hieraan dezelfde rechten en plichten kunnen ontleen en transparant is wie voor het logeren in aanmerking komen. Tevens dringen we erop aan dat medewerkers van het COA het logeren (ook bij familie en vrienden) niet belemmeren, maar zoveel mogelijk stimuleren en promoten en willen we in overweging geven om het logeren ook voor (kansrijke) asielzoekers mogelijk te maken.

Hotel- en accommodatieregeling (HAR) / ‘versnelde uitstroom’ naar hotel(-accommodaties)

Van de mogelijkheid om statushouders tijdelijk via gemeenten en/of COA onder te brengen in hotels of andere recreatieve accommodaties wordt slechts beperkt gebruik gemaakt. Via de HAR zijn 39 locaties aangemeld en bij de aanpak voor versnelde uitstroom zijn slechts 30 statushouders uitgeplaatst. Gezien het feit dat er voorlopig nog onvoldoende opvangplekken zullen zijn, verbaast het ons dat HAR met slechts drie maanden is verlengd (tot 6 augustus). Wellicht verklaart dit deels de terughoudendheid bij gemeenten.

VluchtelingenWerk doet de dringende oproep om het tijdelijk onderbrengen van statushouders in hotels en andere accommodaties zoveel mogelijk te stimuleren en tegelijkertijd de oorzaken te onderzoeken van het geringe gebruik ervan, de Kamer hierover zo snel mogelijk te informeren en waar mogelijk te komen met een verbetervoorstel.

Aanmeldprocedure nareizigers naar Zevenaar

Bij gezinshereniging moeten alle gezinsleden van vluchtelingen na aankomst in Nederland een administratieve procedure doorlopen. Dit bestaat uit een identiteitscheck bij de IND en het uitreiken van de beschikking, een intake door het COA die hen tijdelijk onder de Zorgregeling

⁵ Zie onderaan pag. 3 in de [brief](#) van 12 november 2021 ‘Gecombineerde opgave opvang en huisvesting’.

⁶ <https://www.coa.nl/nl/logeerregeling>

brengt (omdat ze zonder verblijfsdocument nog geen zorgverzekering kunnen afsluiten) en inschrijving in de BRP via de gespecialiseerde BRP-straat (in Emmen).

Sinds december vorig jaar kunnen nareizigers waarvan de vluchteling al passende huisvesting heeft zich bij het [IND kantoor Zevenaar](#) melden in plaats van in Ter Apel. Een paar dagen later kunnen zij dan terecht bij de BRP-straat in Emmen. Het zou veel druk in Ter Apel schelen als alle gezinsleden, veelal alleenreizende vrouwen en kinderen, deze aankomstprocedure in Zevenaar zouden kunnen doorlopen. Hiervoor is een opvanglocatie in de buurt van Zevenaar nodig waar zij gedurende de aankomstprocedure kunnen verblijven. De wenselijkheid hiervan is al sinds vorig najaar duidelijk, maar is nog steeds niet gerealiseerd.

Om de opvang verder te ontlasten zou het COA al voor aankomst met de gemeenten kunnen kijken of opvang in de gemeente van de vluchteling mogelijk is in een tijdelijke accommodatie via de HAR (die staat inmiddels ook open voor kinderen) of de Logeerregeling zodat de gezinsleden bij elkaar in de buurt kunnen zijn in afwachting van definitieve huisvesting.

VluchtelingenWerk pleit ervoor dat er nu zo snel mogelijk een opvanglocatie in de buurt van Zevenaar wordt gerealiseerd zodat gezinsherenigers voor hun aankomstprocedure niet meer in Ter Apel hoeven te verblijven. Waar definitieve huisvesting nog niet beschikbaar is, zou geïnvesteerd moeten worden in maatwerk zodat de gezinsleden al in de gemeente van huisvesting opgevangen kunnen worden.

Administratieve plaatsing van asielzoekers

Asielzoekers hebben soms naaste familieleden of goede bekenden waar ze tijdelijk in huis kunnen verblijven. Dat geeft weer ruimte in de opvang. Voor kwetsbare alleenstaande vrouwen of lhbt-ers kan dit ook een veiliger plek betekenen. Voor asielzoekers is wel van belang dat ze beschikbaar blijven voor de asielprocedure. Dit kan geregeld worden met een regelmatige meldplicht bij het dichtstbijzijnde azc of (deels) telefonisch zoals gedurende de coronaperiode. Daarnaast is het aan gemeenten om vooraf te checken of er geen ongewenste situatie van overbewoning ontstaat. Hoewel de mogelijkheid van administratieve plaatsing al heel lang bestaat ontbreekt ook hier duidelijkheid over het beleid en wordt er veel te weinig gebruik van gemaakt.

VluchtelingenWerk pleit ervoor dat er meer gebruik wordt gemaakt van administratieve plaatsing zodat ook asielzoekers tijdelijk elders kunnen verblijven mits een goed verloop van de asielprocedure gewaarborgd blijft. Hiervoor moet spoedig een kenbaar beleid worden geformuleerd.

Asielopvangcrisis in Nederland: maatregelen lange termijn

Het huidige asielsysteem verkeert in een crisis en is feitelijk onhoudbaar. Het is hoog tijd voor een lange termijnvisie en actieve sturing op structurele oplossingen die duurzaam en toekomstbestendig zijn. De opvang is in een negatieve spiraal terechtgekomen en de huidige situatie kent alleen verliezers: asielzoekers, menselijk kapitaal, omwonenden, bestuurders en het maatschappelijk draagvlak.

VluchtelingenWerk is blij met de inzet en de timing van het rapport van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ) en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) en deelt de conclusie uit het rapport dat de crisisaanpak ten koste gaat van de kwaliteit van de opvang en asielzoekers een valse start bezorgt. Evenals de constatering dat asielopvang een maatschappelijke opgave is.

Het is goed dat nu daadwerkelijk wordt ingezet op een gemeentelijke taakstelling opvang asielzoekers, analoog aan de taakstelling huisvesting statushouders. VluchtelingenWerk bepleitte dit al eerder⁷, want hierdoor is het opvangen van asielzoekers niet langer een vrijwillige en vrijblijvende aangelegenheid en komt hopelijk een einde aan het voortdurend openen en sluiten van locaties.⁸

Volgens VluchtelingenWerk moet die taak tegelijkertijd gepaard gaan met een andere benadering: zet in op duurzame en actieve opvang in de samenleving en niet daarbuiten. Door in te zetten op structurele en vooral kleinschalige opvang/verblijf in woonwijken met focus op behoud van veerkracht kan de overheid een beweging uit de crisis maken. Van onrust, instabiliteit, openen en sluiten van locaties en het onnodig verhuizen naar rust, stabiliteit en voorspelbaarheid. Van wachtstand naar participatie en regie op het eigen leven en van grootschalige geïsoleerde opvang naar verblijf in de samenleving en in nauwe verbinding met de omringende samenleving.

Toekomstige opvang: structurele, kleinschalige opvang in woonwijken

In een ideaal scenario wordt er gericht toegewerkt naar een stabiel en toekomstbestendig opvangsysteem onder de Uitvoeringsagenda Flexibilisering Asielketen. Het Rijk blijft verantwoordelijk voor de uitvoering van de asielprocedure en dat asielzoekers hiervoor beschikbaar zijn. Tevens borgt het Rijk dat er plaats is in de opvang voor iedereen en dat deze opvang voldoet aan uniforme kwaliteitsnormen. De capaciteit is gebaseerd op de (wettelijke) gemeentelijke opvangtaakstelling, uitgevoerd in onderling overleg en onder regie van de Provinciale Regietafel. Elke regio kent een Regionale opvanglocatie (ROL), die bestaat uit een hoofdlocatie en enkele kleinschalige locaties. De hoofdlocatie heeft de centrale (COA)voorzieningen, plus IND en IOM. De kwaliteit van de opvang zelf in deze kleinschalige locaties worden uitgevoerd door het COA en andere deskundige opvangorganisaties, terwijl de voorzieningen zijn ondergebracht bij reguliere instellingen en voorzieningen (huisarts, GGD, school, taalonderwijs, cursussen, participatie-activiteiten, kinderopvang). Deze locaties liggen in de woonwijken waardoor zowel bewoners als omwonenden van dezelfde voorzieningen gebruik kunnen maken.⁹

In feite is de asielopvang op die manier een basisvoorziening in de wijk/buurt, net zo gewoon en vanzelfsprekend als een bibliotheek. Opvang *in* de samenleving in plaats van daarbuiten.

⁷ Zie onze [brief](#) aan de Tweede Kamer van 15 april jl.

⁸ De samenhang tussen opvang en huisvesting vraagt daarnaast om inspanningen van Rijk én gemeenten moeten om huisvesting voor statushouders voldoende beschikbaar te krijgen, door bijvoorbeeld transformatie, extra bouwinspanning, etc., en zo wachtende statushouders uit de centra naar gemeenten te plaatsen.

⁹ Zie de inspirerende aanpak van plan Einstein in Utrecht (<https://plan-einstein.nl>).

Hierdoor ontstaat rust en stabiliteit en wordt aangesloten bij de omgeving en het lokale maatschappelijke draagvlak.

De voorgestelde aanpak verschilt van de huidige werkwijze door:

- gerichte uitplaatsing naar de asielopvanglocatie waarbij rekening gehouden wordt met persoonlijke achtergrond en behoefte
- niet langer koppeling van stadium van asielprocedure aan vorm van opvang
- bestendig verblijf in dezelfde opvanglocatie; voorkomt verhuizingen
- participatie staat centraal: geen beperkingen meer rond toegang tot arbeidsmarkt, maar ook start diplomawaardering etc.; voorzieningen en activiteiten zijn beschikbaar voor asielzoekers én wijkbewoners
- actieve betrokkenheid bewoners bij het runnen van de locatie; daarnaast inspraak
- actieve aandacht voor psychosociaal welzijn, om start te maken met verwerking
- Wanneer opvangcapaciteit niet nodig is dan kunnen andere ‘spoedzoekers’ er verblijven
(mensen in scheiding, economisch dak/thuislozen, arbeidsmigranten etc.).

Is de staatssecretaris bereid om in te zetten op een duurzame en menswaardige opvang en bovenstaande aanpak en elementen daarin een plaats te geven? En deze te betrekken in het overleg over de lange termijn met gemeenten, COA en andere (keten)partners?

Opvang en verblijf van Oekraïense vluchtelingen in Nederland

Inmiddels hebben bijna 65.000 mensen die uit Oekraïne gevlucht zijn een tijdelijk onderkomen gevonden in Nederland – hetzij in de gemeentelijke, hetzij in de particuliere opvang. De verantwoordelijkheid voor hun opvang en verblijf ligt niet bij het COA maar bij gemeenten. Het is bijzonder om te constateren dat zij zelf én de Nederlandse samenleving met veel improvisatie en betrokkenheid samen hiertoe in staat blijken te zijn.

Vluchtelingen uit Oekraïne hebben direct een tijdelijke beschermde status door het in werking stellen van de EU-Richtlijn Tijdelijke Bescherming. Hun positie is daardoor anders dan die van asielzoekers en statushouders in ons land. Omdat er daarmee sprake is van een ‘nieuwe categorie’ moet veel wet- en regelgeving op tal van gebieden worden aangepast. Dit leidt tot veel *ad hoc* maatregelen, onduidelijkheden en vertraging in het tegemoetkomen aan basale behoeften van Oekraïners – bijvoorbeeld wat betreft registratie, verblijfsdocumenten, toegang tot financiën, leefgeld etc. Het valt daarbij op dat de overheid werkt vanuit de behoefte om alles te regelen via het aanpassen van bestaande systemen en regelgeving. Oekraïners op hun beurt willen juist graag zelf de regie op het eigen leven behouden en eigen keuzes maken. Dit wringt. Daar komt nog bij dat velen van hen niet gewend waren de overheid te vertrouwen. De bijzondere samenstelling van de groep die bestaat uit veel (jonge) vrouwen met (jonge) kinderen, vraagt daarbij om een specifieke aanpak en creativiteit in de combinatie van opvang/verblijf, school, kinderopvang, opleiding/studie, werk en zorg.

Nu de oorlog bijna vier maanden duurt en er geen uitzicht is op een oplossing, wordt het des te meer duidelijk dat kortdurende noodoplossingen niet meer voldoen. De noodzaak van een lange termijnperspectief dringt zich aan, zowel vanuit de overheid als vanuit de Oekraïners.

VluchtelingenWerk pleit voor een realistisch en concreet perspectief voor alle betrokkenen en dringt erop aan dat vluchtelingen uit Oekraïne binnen afzienbare tijd een vergelijkbare positie krijgen als statushouders waardoor zij de kans krijgen hun verdere participatie in de Nederlandse samenleving vorm te geven en het ontstaan van een 'integratie-achterstand' wordt voorkomen.

Voor de meer korte termijn vragen wij aandacht voor een aantal knelpunten en mogelijke oplossingen. Opvallend is dat veel knelpunten met elkaar samenhangen. Zo heb je een bankrekening nodig om te kunnen werken en die krijg je alleen als je een verblijfsdocument hebt.

Wettig verblijfsdocument

Een geldig identiteitsdocument is nodig om aan de identificatieplicht te kunnen voldoen (bij werk, in het OV, om een zorgverzekering af te sluiten) en voor praktische zaken (bankrekening openen, telefoonabonnement afsluiten, postpakketje ophalen). Degenen met een (biometrisch) paspoort of een identiteitsdocument krijgen daarin een sticker met de verblijfsstatus of bijgevoegd op een inlegvel. Alleen aan degenen zonder Oekraïens identiteitsbewijs zal een nieuw 'onthemendocument' ('O document') worden verstrekt.

Het is noodzakelijk dat de regelgeving wordt aangepast zodat de combinatie van de Oekraïense paspoorten en identiteitsbewijzen met de sticker en daarnaast het nieuwe O-document rechtsgeldige identiteitsbewijzen worden. Omdat niet alle Oekraïense paspoorten en identiteitsbewijzen biometrie bevatten en sommige alleen persoonsgegevens in Cyrillisch schrift vermelden, zal het alsnog niet mogelijk zijn om een bankrekening te openen of praktische problemen geven. VluchtelingenWerk pleit ervoor dat ook in die gevallen een 'O-document' verstrekt wordt in plaats van de verblijfssticker.

Werk en toegang tot voorzieningen

Vluchtelingen uit Oekraïne die onder de Tijdelijke Beschermingsrichtlijn vallen zijn vrijgesteld van de tewerkstellingsvergunningsplicht. Inmiddels blijken er reeds meer dan 13.000 Oekraïense vluchtelingen aan het werk te zijn. Dat zouden er meer kunnen zijn als het eenvoudiger was om een bankrekening te openen (voor mensen zonder biometrisch paspoort). Ook geven veel Oekraïners aan hun werk als zzp-er in Oekraïne hier te kunnen en willen voortzetten. Zorg dus dat zij ook als zelfstandige (zzp-er) aan de slag kunnen. Dit is een verplichting op grond van de Europese Tijdelijke Beschermingsrichtlijn.

Taalonderwijs en begeleiding

In alle communicatie van de overheid blijft ten onrechte onderbelicht dat vluchtelingen zich zelfstandig moeten kunnen redden in een nieuwe samenleving, met alle uitdagingen van dien. Zo blijkt er een grote behoefte te zijn aan psychosociale zorg en steun, zeker ook onder de jongeren. Hierin moet op korte termijn in worden voorzien, mede door en met actieve inzet van deskundige Oekraïners. Om zich te kunnen redden (ook met betaald werk) is het daarnaast nodig om de Nederlandse taal te leren. Zij worden daarvoor gewezen op het volwassenenonderwijs, maar daar blijft het vooralsnog bij. Geef Oekraïense vluchtelingen actief toegang tot professioneel taalonderwijs en verhoog daartoe de (gemeentelijke) budgetten. Bovendien hebben veel vluchtelingen behoefte aan persoonlijke maatschappelijke

begeleiding door lokale vrijwilligers, ondersteund door betaalde krachten, die hen wegwijs maken in het reilen en zeilen van de complexe Nederlandse samenleving en persoonsgerichte begeleiding kunnen bieden op tal van levensgebieden.

Ongelijkheid en gemeentelijke willekeur

Omdat gemeenten verantwoordelijk zijn, en niet het COA, zien we op tal van terreinen grote onderlinge verschillen in de uitvoering tussen gemeenten, zoals bij het accepteren van documenten rond de inschrijving in de BRP, het al dan niet in natura uitgeven van leefgeld, de toegang tot bijvoorbeeld mondzorg. Dit leidt tot verwarring en tot ongelijke behandeling.

Bied minimumstandaarden waar alle gemeenten zich aan moeten houden zodat Oekraïense vluchtelingen en hun ondersteuners weten waar ze aan toe zijn. Zorg, vanuit die basis, tegelijkertijd waar mogelijk voor maatwerk. Wees flexibel, en communiceer eerlijk en transparant. En investeer in creatieve en inclusieve oplossingen in samenspraak met Oekraïners en hun organisaties.

Wij hopen dat u onze inbreng kunt gebruiken voor het debat. Voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland